

Autònoms, un calaix de sastre

La necessitat de reduir costos ha portat moltes empreses a externalitzar part dels seus processos productius. Aquest fenomen, juntament amb l'aplicació de les noves tecnologies, ha provocat canvis en el mercat de treball i especialment en la figura de l'autònom. Sindicats, partits polítics i la Comissió Europea han encetat un debat per definir i reglamentar una nova figura: la del treballador autònom dependent.

Fa escassament quinze dies la multinacional alemanya Siemens anunciava 1.300 acomiadaments per estalviar 500 milions d'euros en serveis industrials. L'endemà Bayer informava que anava a despatxar 1.300 treballadors. I si busquem més a prop, la multinacional Lear Corporation començarà aquest mes de juny a rescindir els primers contractes dels 925 treballadors fixos que fins ara tenia a la planta de Cervera.

"Ara les grans empreses perden plantilla i la que genera feina a tot Europa és l'empresa petita i la molt petita", assenyala Armand Vilaplana, president de la Federació de Societats Laborals de Catalunya, Fesalc. Segons Vilaplana, l'externalització de processos productius que han dut a terme les empreses aquesta última dècada —com una manera de reduir costos fixos— i també l'aplicació de les noves tecnologies afavoreix l'aparició en el mercat laboral de "petites unitats empresarials, febles, i amb difícil capacitat de negociació", un gran nombre de les quals sota la figura jurídica d'autònom.

La figura de l'autònom no és cap novetat, però amb el temps ha anat incorporant variacions importants, per a les quals els sindicats reclamen una regulació específica. "L'autònom clàssic es caracteritza per ser sobirà del tot, tant pel que fa al producte que ell ofereix com en les condicions amb què l'ofereix", apunta Jordi Gutiérrez, de CCOO, "un botiguer decideix lliurement quan obre la botiga, què hi vol vendre i a quin preu ven el producte. En canvi hi ha altres autònoms que venen la seva força de treball a una empresa, exactament igual com un assalariat. No

és un autoempresari, perquè hi ha algú altre que li diu el que ha de fer, com ho ha de fer i, a més a més, normalment tampoc no té llibertat per establir el preu del producte".

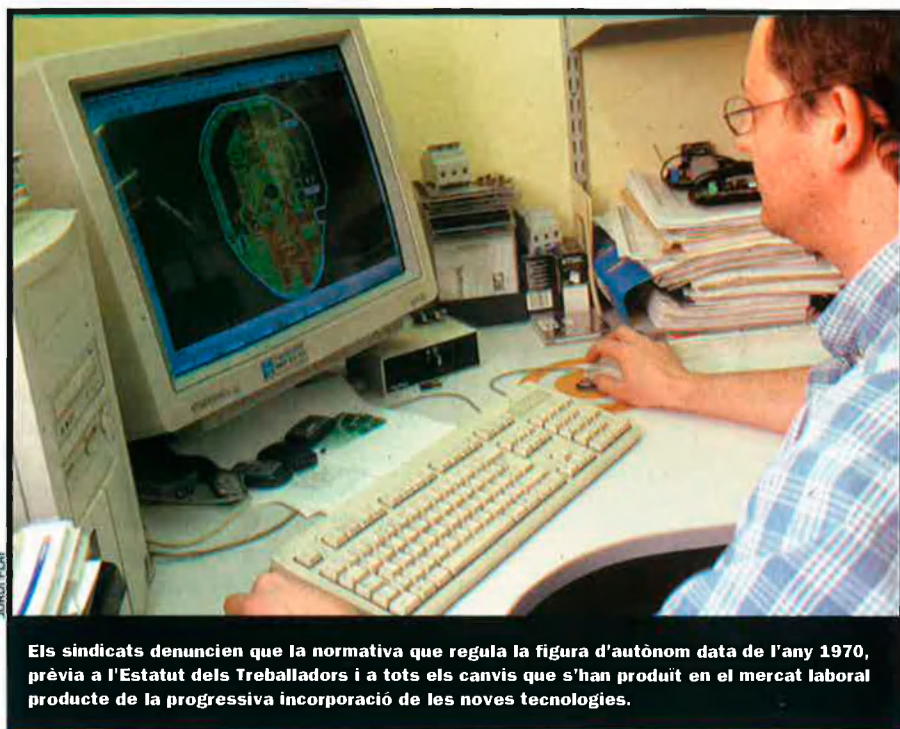
Autònoms però dependents. Aquesta nova figura és la que s'ha batejat al conjunt d'Europa com a treballador autònom econòmicament dependent, ja que els seus ingressos depenen d'una sola empresa o d'unes poques, a les quals està lligat a través d'un contracte mercantil, no laboral. És a dir, el treballador perd els drets propis d'una relació laboral (com és per exemple la capacitat de negociar les condicions de treball a través d'un conveni col·lectiu), mentre que l'empresa s'estalvia les cotitzacions socials i guanya en flexibilitat ja que l'acomiadament s'aconsegueix simplement retallant les comandes. "En aquest cas, l'empresa no ha de pagar cap indemnització —afegeix Boi Fuste, president de la Confederació de Treballadors Autònoms de Catalunya de la UGT (CTAC)—, i l'autònom, tot i que compleix molts dels requisits d'un assalariat (horaris fixos, dependència d'una sola empresa...) es queda sense possibilitats de rebre cap tipus d'ajut o subsidi d'atur."

Segons Boi, "l'autònom dependent en aquests moments ocupa el lloc d'un treballador assalariat". Una situació que afecta sectors tradicionals com els del transport i la logística, i d'altres molt influïts per les noves tecnologies com informàtics, dissenyadors de webs, fotògrafs i teletreballadors. A Catalunya es calcula que un 30% dels autònoms que hi ha es troben en aquesta situació. Un gruix de treballadors que ha

críat l'atenció de sindicats, partits polítics i la mateixa Comissió Europea, ja que aglutina els tradicionals problemes dels autònoms –fiscalitat i protecció social poc ajustada a la seva realitat, limitacions a l'hora de cotitzar a l'atur i, per tant, jubilacions molt minses– amb un problema afegit: la impossibilitat de negociar les condicions laborals.

El març de l'any passat naixia la Federació Sindical de Treballadors Autònoms Dependents (TRADE), confederada a CCOO de Catalunya, al capdavant de la qual es troba Jordi Gutiérrez, i que ha publicat recentment un estudi titulat *Autònoms dependents: Una realitat a regular?*, amb la col·laboració de CiU. També la UGT de Catalunya ha destinat esforços a aquest col·lectiu a través de la CTAC, des de la qual s'ha elaborat una proposta de llei per regular el treballador autònom dependent. I el passat mes de novembre es va posar en marxa el projecte transnacional "Innovació i treball", finançat en un 60% pel Fons Social Europeu, en el qual participen la Fesalc, vuit ajuntaments catalans i quatre entitats socioeconòmiques (dues d'italianes). L'objectiu és analitzar els efectes que té en el mercat de treball l'externalització de fases de producció i de serveis tant de l'empresa privada com del sector públic, que propicia l'aparició de microempreses o empreses unipersonals.

Reticències empresarials. Definir problemàtiques noves, però, no sempre és fàcil. Per a José Hallado, director de relacions laborals de la patronal Pimec Sefes, el primer que s'ha de fer és aclarir de què parlem: "Hi ha una barreja que no ens agrada", adverteix. Pimec Sefes ja ha reclamat la necessitat de crear un marc jurídic que reconegui l'important pes social i econòmic de l'empresari individual i de la microempresa. "Nosaltres parlem dels autònoms que es constitueixen com a empresa, per als quals reclamem un règim específic", afegeix Hallado. "Si els sindicats són capaços de demostrar l'existència dels autònoms dependents davant l'administració, si realment aquesta figura es pot considerar que existeix, llavors s'hauria de regular

Els sindicats denuncien que la normativa que regula la figura d'autònom data de l'any 1970, prèvia a l'Estatut dels Treballadors i a tots els canvis que s'han produït en el mercat laboral producte de la progressiva incorporació de les noves tecnologies.

com una relació de tipus especial." La reticència dels empresaris a reconèixer aquesta nova figura laboral s'explica, segons Boi Fuste, perquè "ja els va bé que no estigui regulat, perquè si això canvia hi haurà regles, uns mínims compromisos i, per tant, majors costos".

La problemàtica, però, també té un vessant social important. Vilaplana adverteix que "si no es millora la capacitat de negociació dels autònoms davant el seu empresari o mercat, anem a la creació d'un sector de població amb poques cobertures socials en uns moments en què la tendència és a retallar les prestacions de l'estat del benestar". La dificultat de millorar els seus ingressos provoca, segons Vilaplana, que la tendència natural sigui que l'autònom cotitzi el mínim a la Seguretat Social, i això té una contrapartida en baixes pensions.

Els autònoms dependents "volent negociar les seves condicions –afegeix Jordi Gutiérrez–, i flexibilitat no té perquè ser sinònim de precarietat". A Itàlia, el fenomen està més estudiat i fins i tot s'ha regulat la figura del *lavoro parasubordinato*. La meitat d'aquests treballadors es calcula que anteriorment eren assalariats als quals se'ls ha ofert la possibilitat de vincular-se a

l'empresa mitjançant contractes mercantils. La Confederazione Generale Italiana di Lavoro de Lombardia (CGIL) ja ha aconseguit que algunes empreses reconeguin les especificitats dels autònoms dependents. A l'estat espanyol un dels exemples més paradigmàtics és el dels autovenedors de Panrico. L'empresa va decidir externalitzar una part important d'aquests treballadors a principis dels vuitanta, convertint-los en autònoms dependents, ja que només treballen per a Panrico. L'empresa, en aquest cas, va acceptar reconèixer a aquests treballadors drets de negociació col·lectiva.

El debat està encara en estat embrionari. Cal iniciar un procés d'aclariment: definir i regular per separat diferents realitats laborals com són la de microempresa, l'autònom clàssic i l'autònom dependent, com assenyala Jordi Gutiérrez. I afegeix: "Miquel Roca i Emili Cuatrecasas són autònoms, i quants centenars de milions de pessetes facturen aquests dos bufets al cap de l'any? La seva situació no és comparable amb la del botiguer o la del transportista. Però tots ells treballen sota una mateixa figura: la de l'autònom".

Bàrbara Amorós